

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ

ИЗВЕШТАЈ
о ојјени урађене докторске тезе

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

Наставно-научно вијеће Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци, на седници одржаној 15. IX 2016. године, донело је одлуку број 07/3.1620-4/16 о именовању Комисије за оцену урађене докторске дисертације мр Александре Костадиновић-Рачић под насловом **Живот и научно дјело Владимира Ђоровића**.

Комисија је именована у следећем саставу:

1. проф. др Радивој Радић, редовни професор Филозофског факултета у Београду, ужа научна област Византологија, председник
2. проф. др Славица Васиљевић-Илић, ванредни професор, Филолошки факултет у Бањој Луци, ужа научна област Специфичне књижевности - Српска књижевност, члан
3. др Боривоје Милошевић, доцент, Филолошки факултет у Бањој Луци, ужа научна област Национална историја, члан

Датум и орган који је именовао комисију. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звање, назив у же научне области за коју је изабран у звање и назив универзитета и факултета у којој је члан комисије запослен.

1. УВОДНИ ДИО ОЦЈЕНЕ ДОКТОРСКЕ ТЕЗЕ

Докторска дисертација мр Александре Костадиновић-Рачић под насловом **Живот и научно дјело Владимира Ђоровића** садржи 508 страница и 1077 напомена. Приликом израде докторске дисертације, осим Ђоровићевог научног опуса, коришћени су и други извори, како необјављени (укупно два), тако и објављени (двадесет пет), као и многобројна одговарајућа научна литература и то велики број књига, односно монографских студија, затим научних радова, објављених у часописима или тематским зборницима, у укупном збиру од две стотине тридесет библиографских јединица и седам интернет страница. У складу са методологијом писања научно истраживачких радова, докторска дисертација садржи:

Предговор (стр. 5–6)

Увод (стр. 7–26)

I Биографија Владимира Ђоровића (стр. 27–83)

II Владимир Ђоровић као историчар (стр. 84–122)

III Српска средњовјековна књижевност у дјелу Владимира Ђоровића (стр. 123–145)

- IV Српска средњовјековна култура у дјелу Владимира Ђоровића (стр. 146–185)
 V Дубровачка књижевност у дјелу Владимира Ђоровића (стр. 186–191)
 VI Старија и новија књижевност у дјелу Владимира Ђоровића (стр. 192–224)
 VII Рад Владимира Ђоровића на издавању извора (стр. 225–253)
 VIII Судбина рукописа Владимира Ђоровића (стр. 254–277)
 IX Библиографија Владимира Ђоровића – Историјат (стр. 278–283)
 Закључак (стр. 284–293)
 Библиографија Владимира Ђоровића (1898–2015) – Прилог (стр. 294–481)
 Извори и литература (стр. 482–507)
 Списак скраћеница (стр. 508)

Свако поглавље подељено је на неколико одељака, који су, такође, нумерички обележени.

- а) Истаћи основне податке о докторској тези: обим, број табела, слике, број цитиране литературе и навести поглавља.

2.УВОД И ПРЕГЛЕД ЛИТЕРАТУРЕ

Тематски гледано, ово истраживање припада тзв. „историји историографије“, релативно новијој дисциплини у оквиру историјске науке, која је током последњих двадесетак година доживела велики успон. Добро је познато да је српска критичка историографија већ ушла у трећи век постојања (XIX, XX, XXI) и сама по себи представља један историјски феномен. Један од њених највећих делатника био је Владимир Ђоровић (1885–1941), који се зналачки и компетентно бавио разним епохама српске историје и, шире, јужнословенске, односно балканске историје. Не треба заборавити чињеницу да је он, по броју радова и величини сциентистичког опуса, још увек наш најплоднији историограф. Слободно можемо рећи, у скоријој будућности тешко ће неко премашити обим његовог дела. Отуда су не само обим него, поготово, разноврсност Ђоровићевог дела израсли у веома занимљиво и подесно поље истраживања. То, готово, неистражено научно поље поставило се као прави изазов за мр Александру Костадиновић–Рачић и она се ухватила у коштац са нимало лаком, али зато, истраживачки, захвалном темом, која најпре подразумева ишчитавање Ђоровићевог монументалног опуса, а затим пажљиво вредновање његових сциентистичких резултата. У досадашњој историографији нико се није посебно бавио животом и научним опусом Владимира Ђоровића. Сама чињеница да је погинуо у авионској несрећи, наводно негде недалеко од Солуна (?), и да његови земни остаци никада нису нађени, као и податак да није доживео 56. рођендан, на особен начин употребљују његову изванредно живописну биографију. Ту су и три године заточеништва, на које је осуђен на Бањалучком велеиздајничком процесу, али и одбијање да, као један од најбољих студената, прими златни прстен цара Фрање Јосифа у знак протеста због анексије Б и Х. О његовом животном путу и учењачкој каријери постоје парцијални прилози који осветљавају само мали део његовог научног стваралаштва. Истовремено, велики број тема којима се бавио уопште није истражен и коментарисан. „Иако је погинуо пре навршене 56. године, Владимир Ђоровић је најплоднији српски историчар. Попис радова које је објавио приближава се четвороцифреном броју“ (Раде Михаљчић, *Енциклопедија српске историографије*, Београд 1997, 689); „Он је у рукопису оставио толико довршених дела да би само то испунило животни век једног ревносног научника“ (Радован Самарџић, *Писци српске историје*, Београд 1994, 193-205, 267-273). Такође је недавно објављена књига – у питању је студија: Мирјана Арежина, *Владимир Ђоровић и Дубровник*, Бања Лука 2015. г. – у којој се расправља само о једном сегменту плодног и волуминозног дела Вл. Ђоровића. Та чињеница пружила је могућност мр

Александри Костадиновић–Рачић да се упусти у истраживање изабране теме.

- а) Укратко истаћи разлог због којих су истраживања предузета и циљ истраживања;
- б) На основу прегледа литературе сажето приказати резултате претходних истраживања у вези проблема који је истраживан;
- в) Навести допринос тезе у рјешавању изучаване проблематике;
- г) У прегледу литературе треба водити рачуна да обухвата најновија и најзначајнија сазнања из те области код нас и у свијету.

3. МАТЕРИЈАЛ И МЕТОД РАДА

Изворна подлога докторске дисертације мр Александри Костадиновић–Рачић веома је обимна, разноврсна и, показало се, врло садржајна, а то је било од особите важности, јер је докторанду пружило драгоцен простор за уочавање најважнијих питања и доношење ваљаних и научно утемељених доказа. Ово истраживање има полазиште у амбивалентној тези да је само живот Владимира Ђоровића, узбудљив, частан и брз, довољан да буде предмет једног замашног истраживања. На основу сачуваних бележака о Владимиру Ђоровићу, потом на основу писане заоставштине која се чува у Архиву Српске академије наука и уметности у Београду, али и на основу сведочанстава која се чувају на другим местима, које је колегиница Костадиновић–Рачић пажљиво проучила, она је најпре зналачки склопила потпуну биографију нашег великог политичког историчара.

Потом је, у другом, већем делу рада, таксативно и енумерантно навела сва поља Ђоровићевих истраживања. О томе колики је истраживачки подухват посреди на најбољи начин казује и сам подatak да његова библиографија броји преко хиљаду јединица. У следећој етапи састављања докторске дисертације, колегиница Костадиновић–Рачић упоредила је Ђоровићеве резултате са стањем у данашњој науци и избалансирано и прецизно је проценила колико је његових закључака и претпоставки издржало суд времена. Исход таквог истраживачког прогнозира, које је не само да захтева, него и подразумева огромно знање и ишчитавање стотина и стотина страница, јесте једна трезвена и објективна оцена научног опуса „најплоднијег српског историчара“.

Кандидаткиња је применила методе који су уобичајени за историјску науку, поготово за епоху средњег века (којом се Ђоровић највише и бавио). Расположиви фонд изворних података био је довољно широк, што није увек случај када су у питању медиевистичка истраживања, и омогућио је ваљано и поуздано истраживање. Методологија рада колегинице мр Александре Костадиновић–Рачић била је одговарајућа, прецизна и у складу са савременим истраживањима која се спроводе у овој области. У односу на план истраживања који је дат приликом пријаве дисертације није било никаквих промена. Резултати до којих се стигло у току истраживања изложени су јасно, прегледно, таксативно, а композиција рада је проблемско-хронолошка, каква је у овој врсти истраживања заправо и била једино могућа.

- а) објаснити материјал који је обрађиван, критеријуме који су узети у обзир за избор материјала;
- б) дати кратак увид у примјењени метод рада при чему је важно оцјенити следеће:
- в) да ли су примјењене методе адекватне, довољно тачне и савремене, имајући у виду достигнућа на том пољу у свјетским нивоима;
- г) да ли је дошло до промјене у односу на план истраживања који је дат приликом пријаве докторске тезе, ако јесте зашто;
- д) да ли испитивани параметри дају довољно елемената или је требало испитивати још неке, за поуздано истраживање;
- е) да ли је статистичка обрада података адекватна;
- ж) да ли су добивени резултати јасно приказани;

4. РЕЗУЛТАТИ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Тема докторске дисертације ***Живот и научно дело Владимира Ђоровића*** неминовно је најпре захтевала да се подробно осветле његов животни пут и волуминозно научно дело. Колегиница mr Костадиновић-Рачић урадила је тај задатак на веома акрибичан начин, трудећи се да сакупи све расположиве податке о Ђоровићевом животу. Као неку врсту парадигме њеног труда и истрајности на овом плану, навешћемо само чињеницу да је успоставила контакт са др Ненадом Љубинковићем, унуком Владимира Ђоровића, који је такође научник на подручју хуманистичких наука. Његовом љубазношћу сазнала је поједине подробности које, наравно, није могла да нађе у, условно речено, свом „архивском“ истраживању. Исход таквих истраживачких напора је једна складна и свеобухватна Ђоровићева биографија.

Значај подухвата који се налазио пред кандидаткињом mr Александром Костадиновић-Рачић у великој мери огледао се у оцени Ђоровићевих научних закључака, а у једном непристрасном поређењу са стањем у данашњој науци сциентистичких проблема којима се наш истакнути историк бавио. То је, наравно, био највећи и најзахтевнији део њеног научног задатка. Управо се на примеру Владимира Ђоровића може добро сагледати својеврсно идеолошко упитање државне политike и идеологије у науку као што је историја. Кад се ово каже, најпре се мисли на чињеницу да је Ђоровићево дело у другој половини XX столећа доживело и извесне критике, па и погрешно вредновање, из разлога који нису научни. Довољно је само поменути да су поједини његови значајни радови, али превасходно они који су се тицали новије историје, били проскрибовани. Ствари су се касније промениле, али је извесна сенка ипак остала, што је представљало додатну отежавајућу околност за докторанда Александру Костадиновић-Рачић да испод тих разних слојева непристрасно сагледа и вреднује Ђоровићево дело.

За ту фазу израде дисертације, фазу која је подразумевала објективно вредновање Ђоровићевих закључака и претпоставки, неопходно је било одлично познавање наше средњовековне историје, како повеснице Србије, тако и Босне, али и земаља у њиховом окружењу, са свим њеним аспектима као што су политичка историја, културна историја, економска историја, историја књижевности, историја идеја, просопографија, историјска географија, помоћне историјске дисциплине итд. Тај део посла mr Александра Костадиновић-Рачић урадила је приљежно, скрупулозно и савесно, може се рећи са узорном прецизношћу.

Научни допринос истраживања спроведеног у докторској дисертацији ***Живот и научно дело Владимира Ђоровића*** састоји се у сагледавању Ђоровићевог сциентистичког опуса у „сукобу“ са протеклим временом (а реч је о преко седамдесет година које су прошлиле од његове несрећне погибије). Закључци ове докторске дисертације показали су да је велики број резултата до којих је Владимир Ђоровић дошао издржао суд времена. Наравно, има и оних закључака који захтевају одређене корекције, као и оних који су захваљујући великим напретку историјске науке у другој половини XX века подложни одређеној релативизацији.

Највећи научни допринос mr Александре Костадиновић-Рачић управо лежи у чињеници да читајући странице њене докторске дисертације имамо свеобухватан, прецизан и сциентистички утемељен поглед на опус нашег великог полихистора. То је све што се у овом тренутку може рећи о његовом животу и научном делу.

Колегиница Костадиновић-Рачић добијене резултате правилно је и логично уклопила и уобличила у конзистентну студију, која завређује све похвале. Њена дисертација, поготово с обзиром на обимност и неистраженост теме, обилује

- бројним научним новинама до сада непознатим када су у питању и онако ретки радови истраживача који су проучавали дело Владимира Ђоровића.
- а) Укратко навести резултате до којих је кандидат дошао:
  - б) Оцијенити да ли су добивени резултати правилно, логично и јасно тумачени, упоређујући са резултатима других аутора и да ли је кандидат при томе испољавао довољно критичности;
  - в) Посебно је важно истаћи до којих нових сазнања се дошло у истраживању, који је њихов теоријски и практични допринос, као и који нови истраживачки задаци се на основу њих могу утврдити или назирати.

5. ЗАКЉУЧАК И ПРИЈЕДЛОГ

У досадашњој историографији, а у оквиру релативно нове дисциплине коју можемо подвести под назив „историја историографије“ није постојала подобрана свеобухватна студија посвећена целокупном научном опусу академика Владимира Ђоровића. Због тога се са пуно разлога може рећи да докторска дисертација мр Александре Костадиновић-Рачић на најбољи начин попуњава тај истраживачки простор. У питању је ново, научно беспрекорно утемељено и оригинално научно дело. Резултати до којих је колегиница Костадиновић-Рачић дошла после приљежног и скрупулозног вишегодишњег истраживања чврсто су засновани на великом фонду историјских извора, усаглашени са научном литературом која је у овом случају ипак била од секундарног значаја, уз поштовање свих постулата модерне историјске методологије. Речју, овај рад је испунио све захтеве и стандарде који се очекују од докторанда и његове докторске дисертације.

На основу свега што је наведено, Комисија има особиту част да Наставно-научном вијећу Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци предложи да прихвати овај Извјештај и одобри мр Александри Костадиновић-Рачић одбрану докторске дисертације **Живот и научно дјело Владимира Ђоровића**.

- а) Навести најзначајније чињенице што тези даје научну вриједност, ако исте постоје дати позитивну вриједност самој тези;
- б) Ако је приједлог негативан, треба дати опширније обrazложение и документовано указати на учиньене пропусте, односно недостатке написане докторске тезе.

Београд, 20. септембар 2016. године

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Радивој Радић
2. Проф. др Славица Васиљевић-Илић
3. Доцент др Боривоје Милошевић
- 4.
- 5.
- 6.

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај обrazложение, односно разлог због којих не жели да потпише извјештај.